

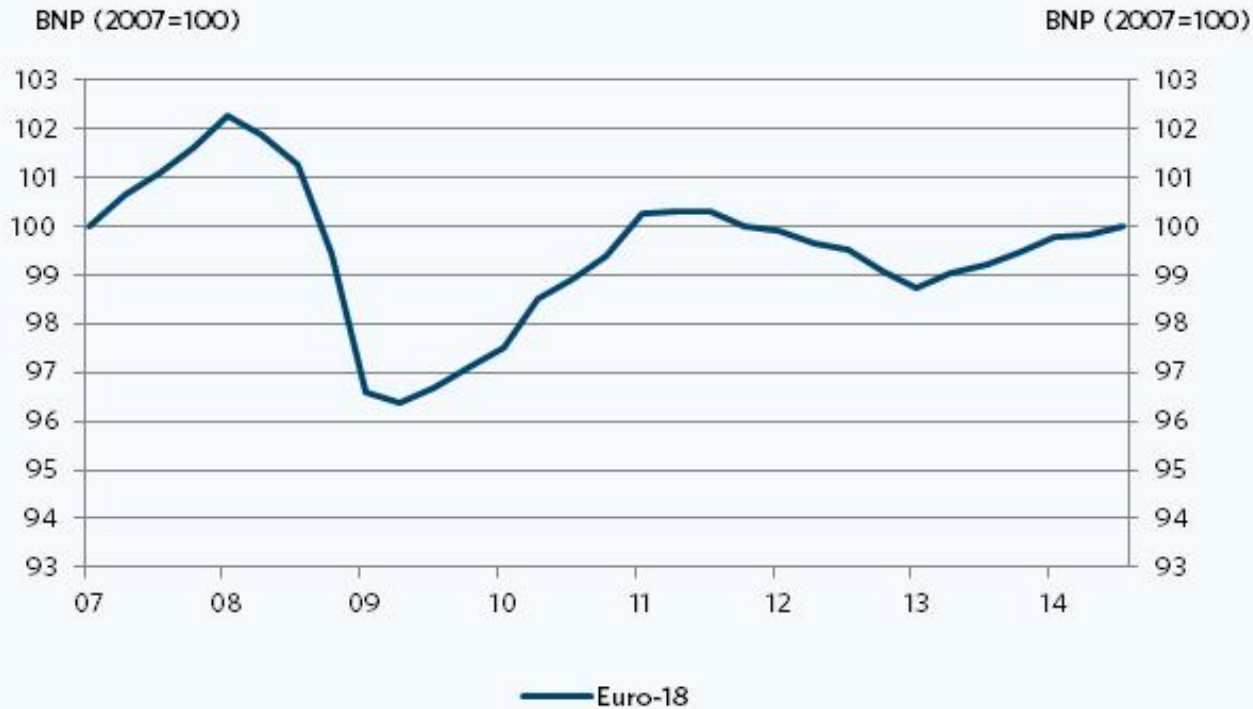
Sparepolitikkenes kort- og langsigtede konsekvenser for EU

Seminar i NETØK: Hvad kan finanspolitikken?

Chefanalytiker

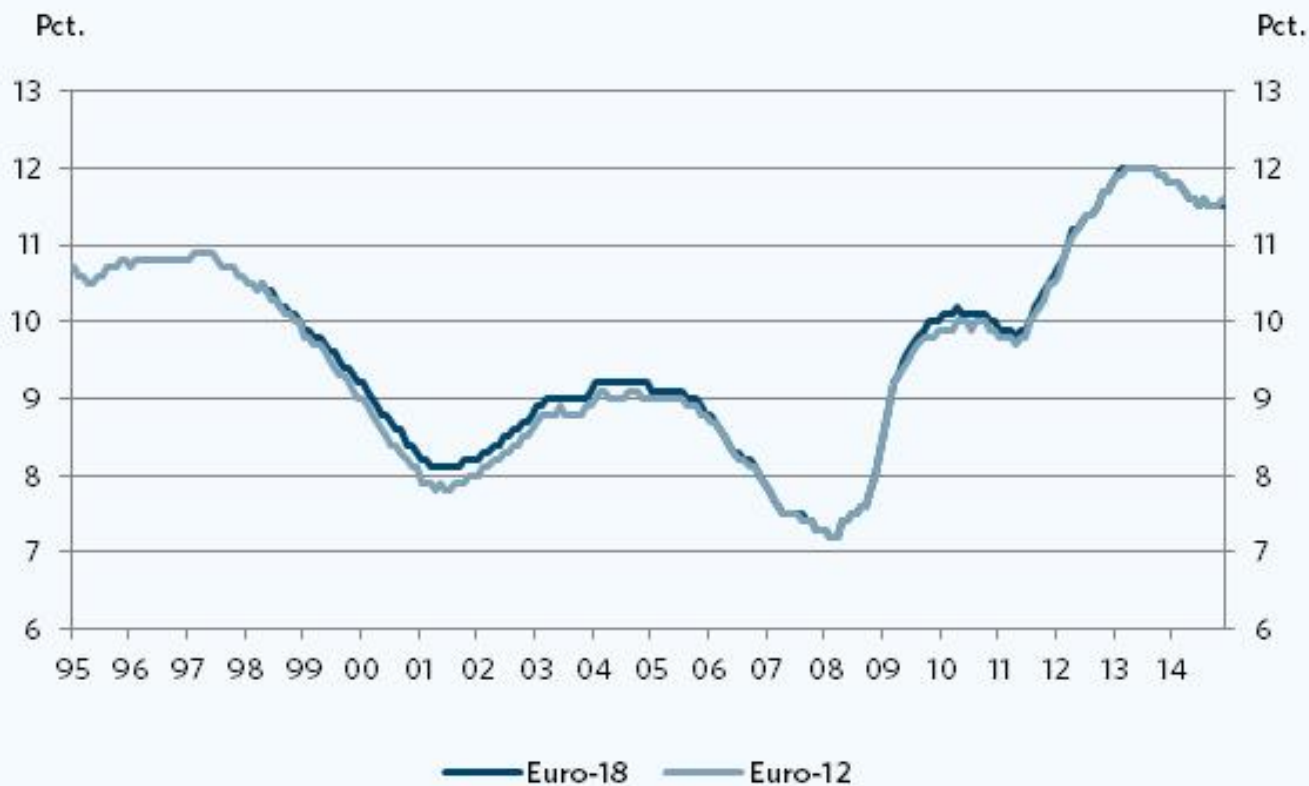
Erik Bjørsted

Euro området har haft vanskeligt ved at komme ud af krisen

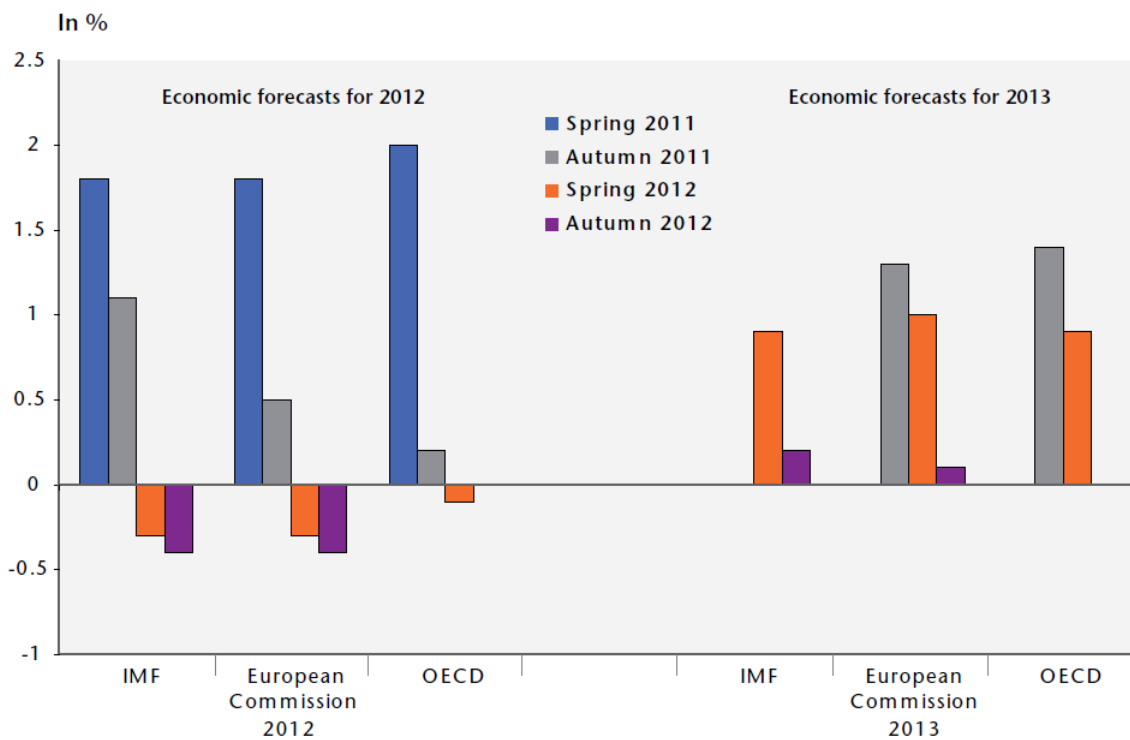
Det begyndte at gå bedre, men fra foråret 2011 og frem til begyndelsen af 2013 faldt BNP i Euroområdet.

Tilsvarende billede med arbejdsløsheden

Prognosemagere måtte nedjustere deres skøn

Figure 5. Economic forecasts

Sources: IMF, European Commission.

Hvad gik der galt?

EU fremsatte i foråret 2010 voldsomme sparekrav

Tabel 2. Henstillinger fra EU

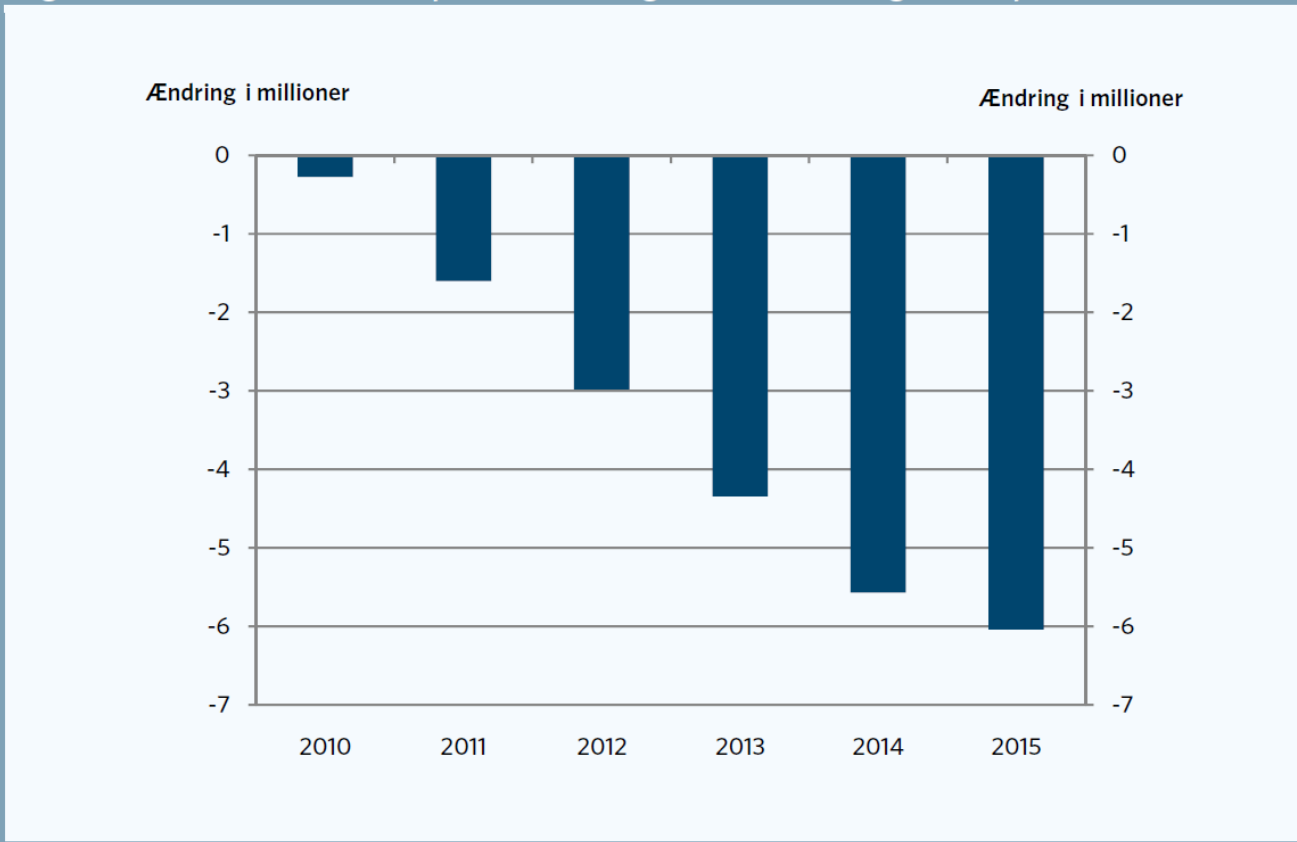
	2010	2011	2012	2013	2014	2010-2014
Belgien	0,75	0,75	0,75	-	-	2,25
Frankrig	1	1	1	1	-	4
Grækenland	3,5	3,5	2,5	-	-	9,5
Holland	-	0,75	0,75	0,75	-	2,25
Irland	2	2	2	2	2	10
Italien	0,5	0,5	0,5	-	-	1,5
Letland	2,75	2,75	2,75	-	-	8,25
Litauen	2,25	2,25	2,25	-	-	6,75
Malta	-	0,75	-	-	-	0,75
Polen	1,25	1,25	1,25	-	-	3,75
Portugal	1,25	1,25	1,25	1,25	-	5
Rumænien	1,75	1,75	1,75	-	-	3
Slovakiet	1	1	1	1	-	4
Slovenien	0,75	0,75	0,75	0,75	-	3
Spanien	1,5	1,5	1,5	1,5	-	6
Storbritannien	1,75	1,75	1,75	1,75	1,75	8,75
Tjekkiet	1	1	1	1	-	4
Tyskland	-	0,5	0,5	0,5	-	1,5
Ungarn	0,5	0,5	-	-	-	1
Østrig	-	0,75	0,75	0,75	-	2,25
EU-27 (vægtet gennemsnit)	0,8	1,0	1,0	0,8	0,3	3,9

Anm: Alle henstillinger er offentliggjort i december 2009 på nær henstillingerne for Letland, Ungarn og Polen, der er fra juli 2009, og henstillingerne for Litauen, Malta og Rumænien, der er fra februar 2010. Anbefalingen for Grækenland er fra februar 2010.

Kilde: AE på baggrund af henstillinger fra Europakommissionen, and Financial Affairs, Ongoing Country-specific Excessive Deficit Procedures.

Disse henstillinger kunne potentielt koste 6 mio. job i EU

Figur 2. Akkumulerede effekter på EUs beskæftigelse ved stramninger i Europa

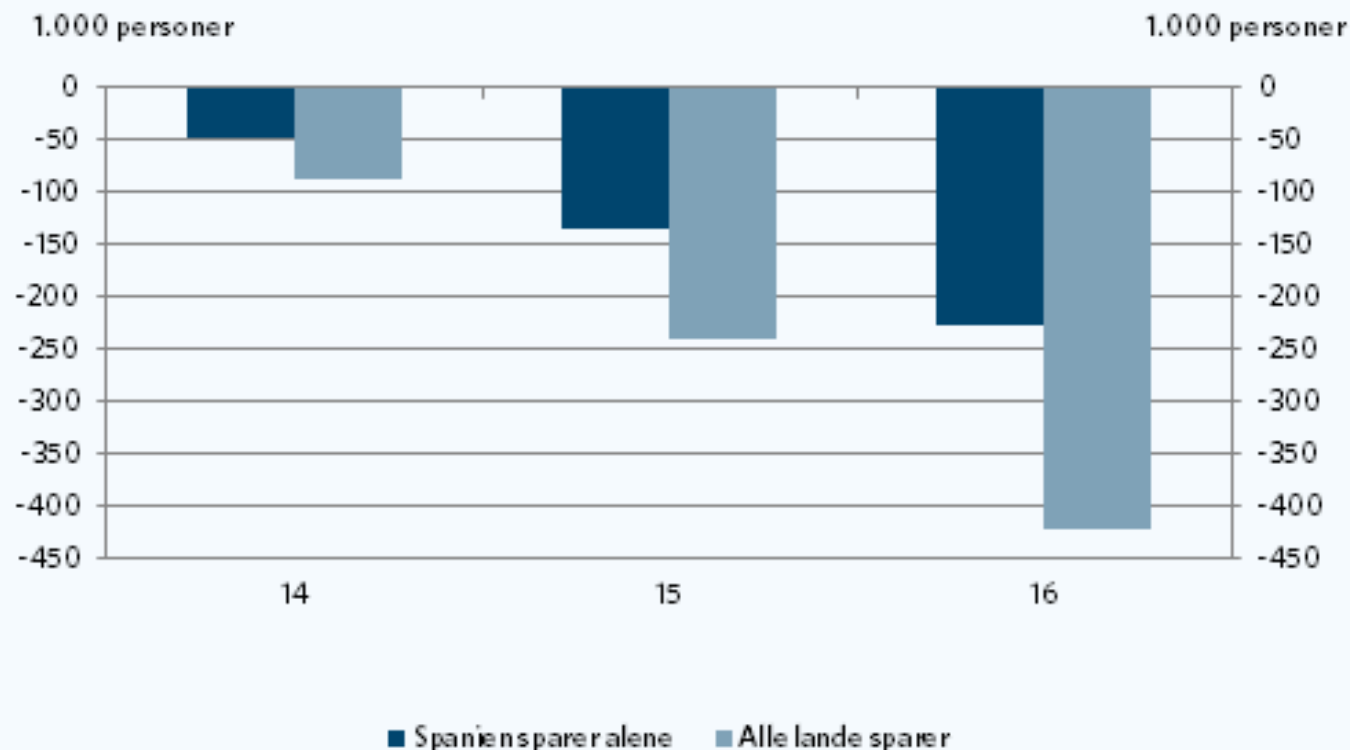
Anm: I beregningerne er det antaget, at den gennemsnitlige finanspolitiske stramning i EU vil være på godt 3 pct. fra 2010-2014. Det er antaget, at de finanspolitiske stramninger vil være ligeligt fordelt på færre offentlige investeringer og højere skatter. Det er også antaget, at den europæiske pengepolitiske rente vil være lavere i scenariet med finanspolitiske stramninger sammenlignet med det neutrale forløb.

Kilde: AE pba. den internationale makroøkonomiske model HEIMDAL.

Store spillover effekter af sparepakker

De i 2013 planlagte besparelser i ESP fra 2014-2016 koster isoleret ca. 230.000 job, men når alle lande sparer samtidig gør det dobbelt ondt på ESP.

EU er en relativt lukket økonomi

Derudover kan den finanspolitiske multiplikator være større i nedgangstider

Sparepolitikken kan i nedgangstider medføre større negative konsekvenser end ellers, fordi:

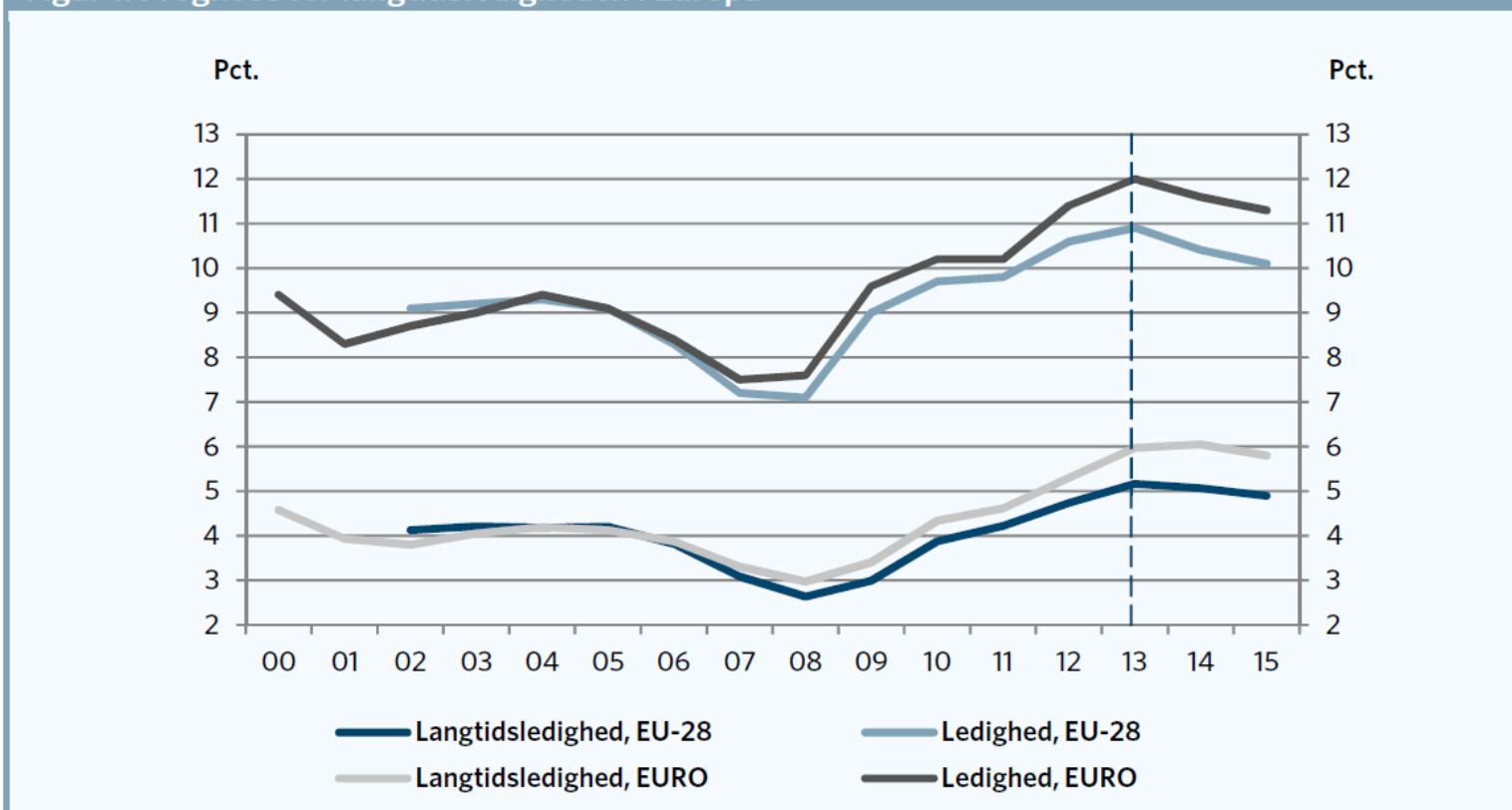
- Ledige er presset på pengepungen specielt hvis de har udsigt til at miste understøttelsen. Meget relevant i perioder med høj og vedvarende ledighed.
- Beskæftigede, som måske ikke umiddelbart er likviditetsbegrænsede, kan frygte for deres arbejde og indkomstsikkerhed og begynder at spare mere op.
- Virksomheder kan have svært ved at låne penge.
- Understøttes af flere studier (se iAGS 2013 for en gennemgang)

Sparepolitikken har haft store sociale konsekvenser

Langtidsledigheden er den højeste siden slutningen af 90'erne..og falder kun svagt

- ca. halvdelen af EU's arbejdsløse har været uden arbejde i et år eller længere

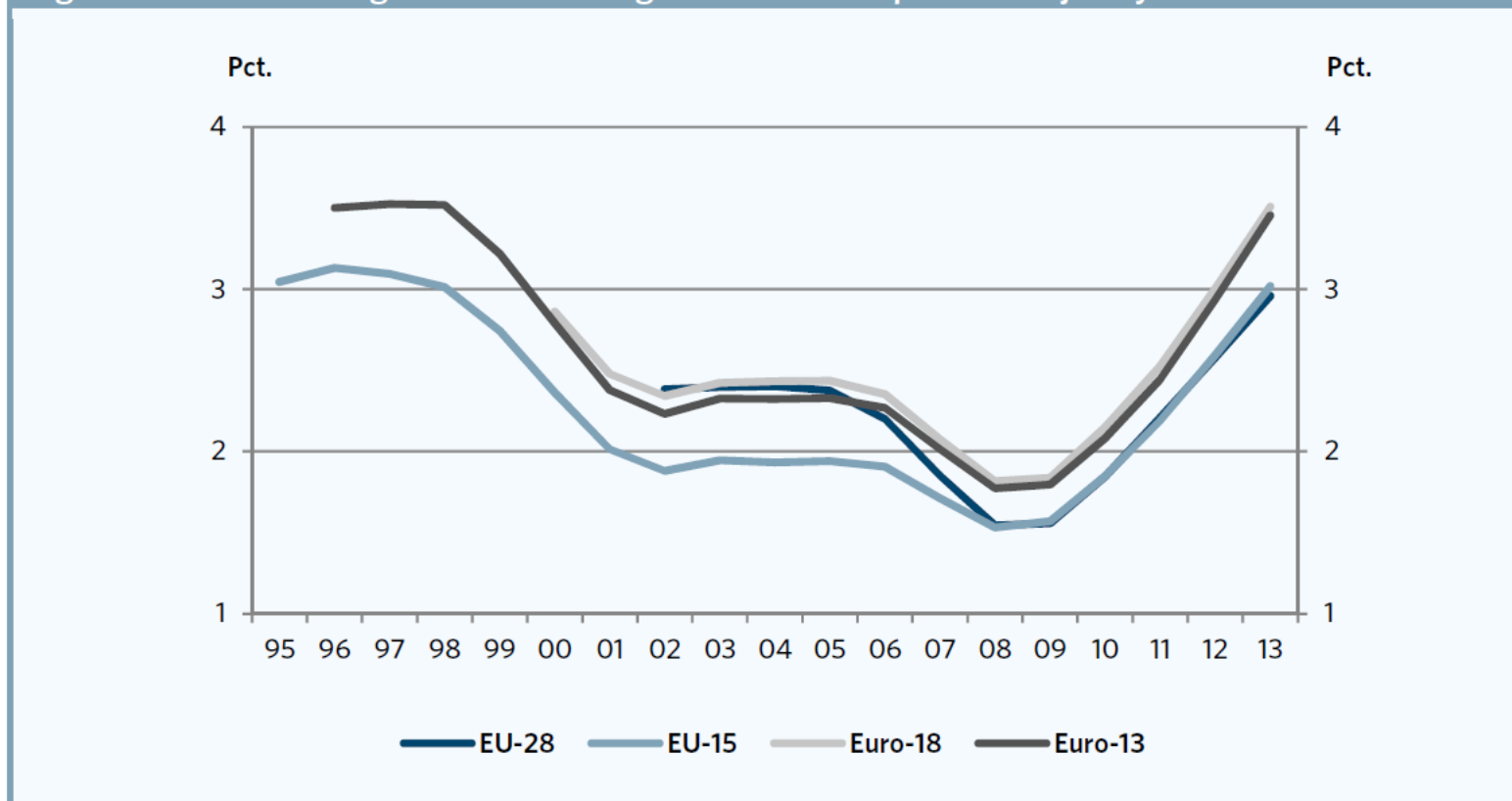
Figur 1. Prognose for langtidsledigheden i Europa

Kilde: AE på baggrund af egne beregninger.

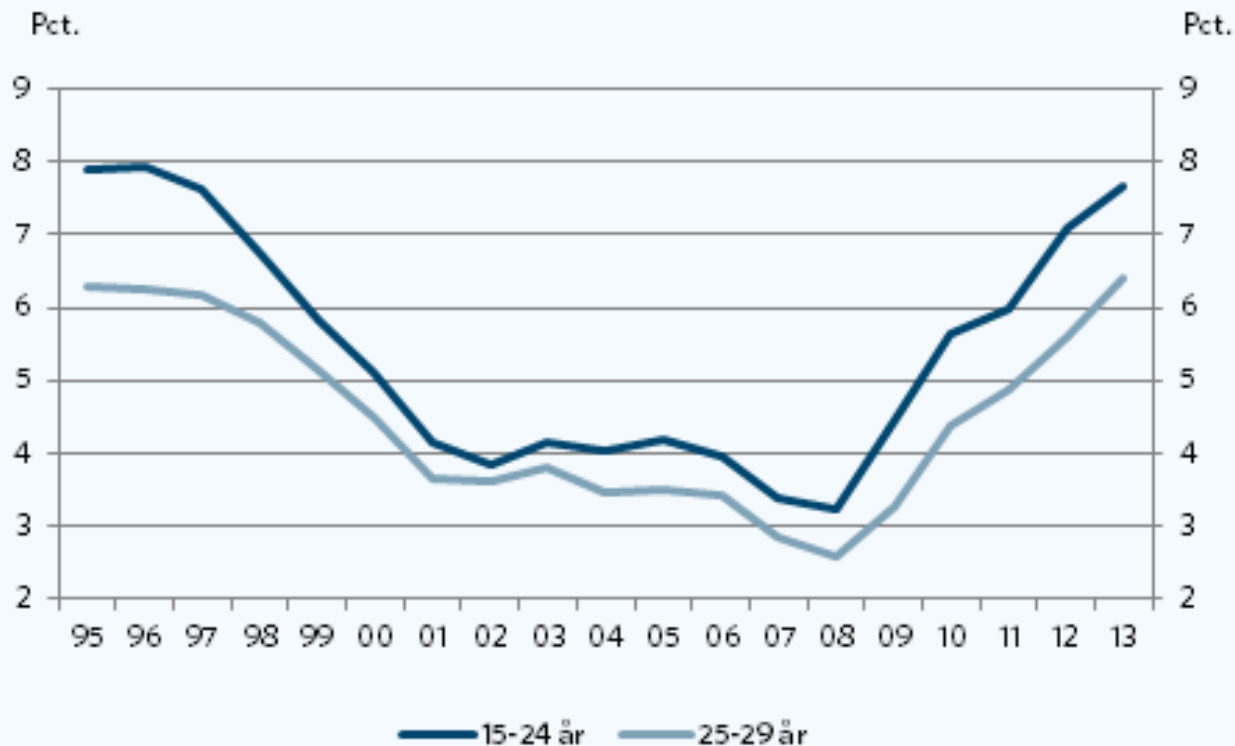
Hver fjerde arbejdsløs har været ledig i to år eller længere

Figur 3. Antallet af ledige med to års ledighed eller mere i pct. af arbejdsstyrken

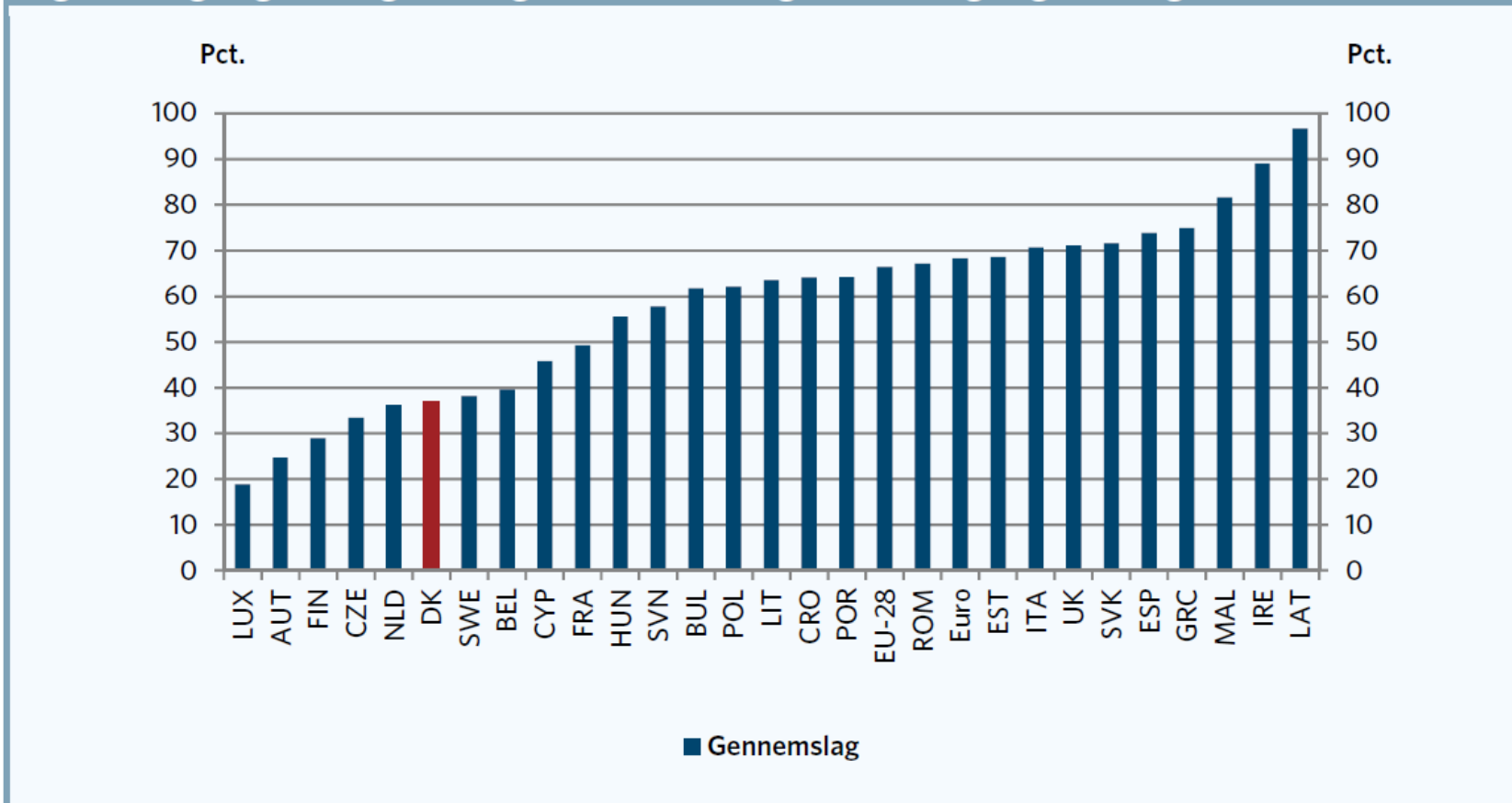
Kilde: AE på baggrund af Eurostat.

..også mange unge er fanget i langtidsledighed

Stort gennemslag fra ledighed til langtidsledighed i EU

Figur 4. Stigningen i langtidsledigheden sammenlignet med stigningen i ledigheden

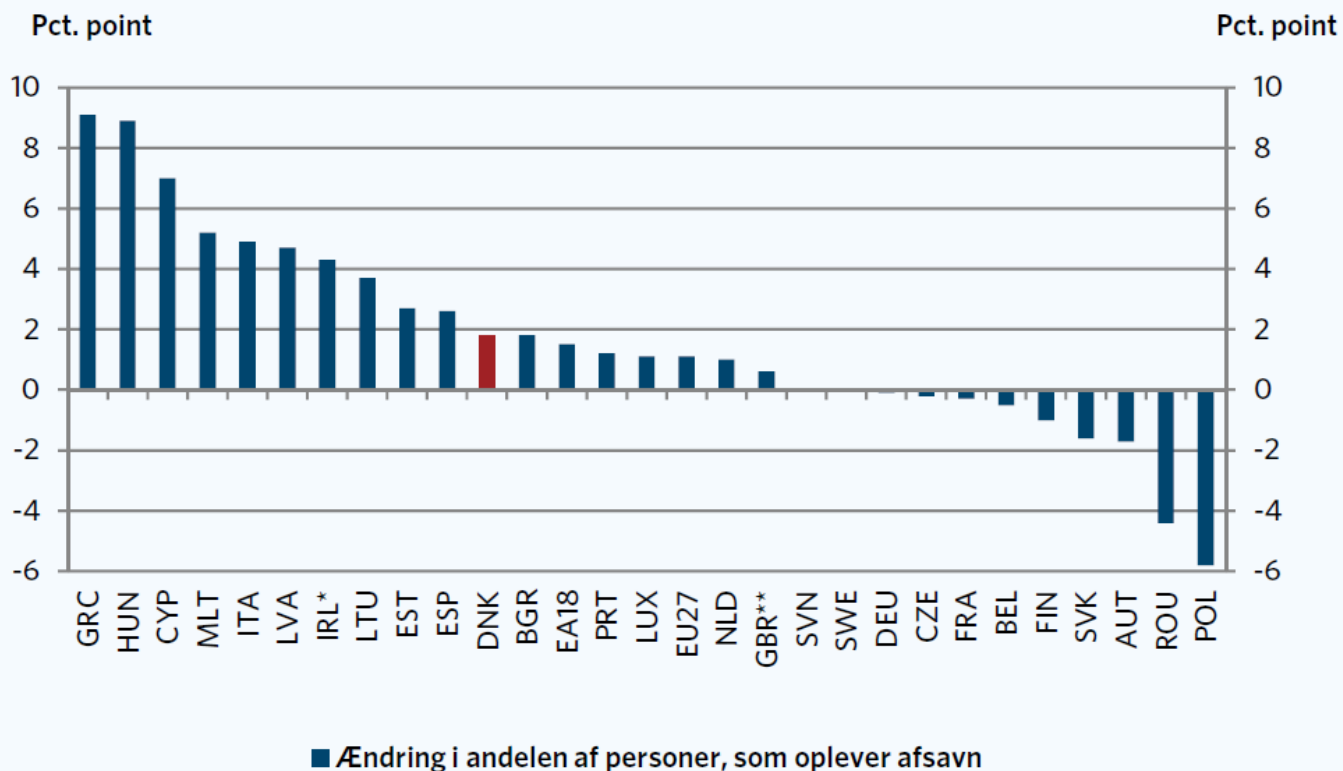

Anm.: Der ses på stigningen i langtidsledighedsprocenten i forhold til stigningen i ledighedsprocenten, begge opgjort i pct. point. Langtidsledige er defineret, som personer, som har været arbejdsløse i et år eller mere.

Kilde: AE på baggrund af Eurostat og egne beregninger.

Flere lider alvorlige materielle afsavn

Figur 2. Udviklingen i andelen af personer, som oplever alvorlige materielle afsavn, 2008-2013

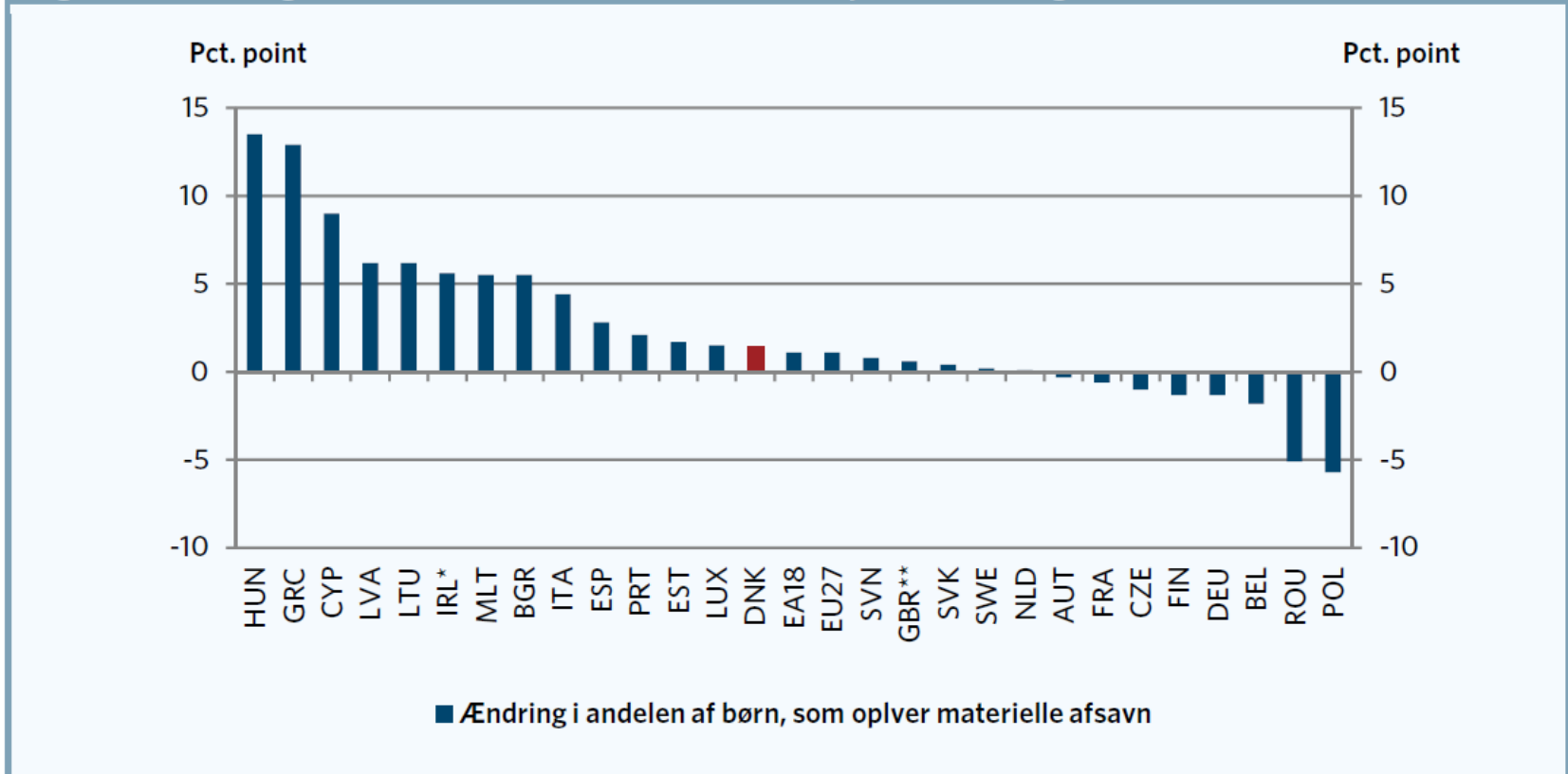
Anm.: * markerer at de seneste data er fra 2012, ** markerer at der er anvendt 2011 data pga. databrud.

Kilde: AE på baggrund af Eurostat.

Herunder mange børn

Det kan også have langsigtede negative konsekvenser

Figur 3. Udviklingen i andelen af børn (0-18 år), der oplever alvorlige materielle afsavn, 08-13

Anm.: * markerer at de seneste data er fra 2012, ** markerer at der er anvendt 2011 data pga. databrud.

Kilde: AE på baggrund af Eurostat.

Sparepolitikken har også langsigtede konsekvenser

Langtidsledighed kan potentielt øge den strukturelle ledighed:

Hvis de langtidsledige mister modet og som følge heraf sænker deres søgeintensitet kan det potentielt øge den strukturelle ledighed

(Hvis de langtidsledige helt stopper med at søge vil de dog ikke længere optræde som langtidsledige i AKU-statistikken).

Langtidsledige mister kvalifikationer efterhånden som tiden går og er derfor ikke så eftertragtede og er måske ikke en reel del af jobkonkurrencen -> mindre nedadgående lønpres fra langtidsledige.

Inspireret af Employment Outlook 1993 estimeres følgende lønrelation:

$$Dlog(WR) = \alpha_1 Dlog(PYF) + \alpha_2 Dlog(EYF) + \alpha_3 Dlog(Wedge) \\ + \alpha_4 UNR + \alpha_5 \text{Andel langtidsledige} + \alpha_0$$

Hvor:

WR er lønraten

PYF er producentpriserne

EYF er produktiviteten

Wedge er prisforholdet mellem forbrugerpriserne og producentpriserne

UNR er arbejdsløshedsraten

Andel langtidsledige er andelen ledige med mere end et års ledighed i forhold til den samlede ledighed.

...for DK fås:

Estimationsresultater, DK			
	Estimat	T-værdi	Spredning
Producentpriser	0,614344	4,81	0,1278
Wedge	0,797517	3,72	0,2144
Arbejdsløshed	-0,42898	-2,35	0,1822
Andel langtidsledige	0,134969	2,69	0,05012
Dummy, 1994=1	-0,03492	-3,6	0,009702
Konstant	0,019421	2,72	0,007139

$R^2 = 0,716687$, $s = 0,0164583$, AR 1-2 test: $F(2,19) = 2,4674 [0,1115]$, ARCH 1-1 test: $F(1,25) = 0,14540 [0,7062]$,
Normality test: $\chi^2(2) = 2,7554 [0,2522]$. Effektiv estimationsperiode: 1983-2009.

Bemærk, at koefficienten til andelen af langtidsledige er positiv!

En højere andel af langtidsledige presser lønnen op – kan være en indikation af, at langtidsledige ikke reelt er med i konkurrencen om de ledige job.

Samme resultat ses i OECD, Employment Outlook, 1993.

Samme fænomen ses i andre lande

Effekt af ledighed og andel af langtidsledige på lønstigningstakten				
		Estimat	T-værdi	Spredning
DK	Ledighed	-0,42898	-2,35	0,1822
	Andel langtidsledige	0,134969	2,69	0,05012
ESP	Ledighed	-0,41234	-3,45	0,1194
	Andel langtidsledige	0,099136	2,93	0,03378
FRA	Ledighed	-0,52395	-3,23	0,1623
	Andel langtidsledige	0,061054	2,05	0,02977
UK	Ledighed	-0,00485	-1,94	0,002493
	Andel langtidsledige	0,133618	2,33	0,05729

Gennemslaget fra langtidsledighed til strukturel ledighed er *meget* usikkert

FM beregnede i ØR, dec2009 et gennemslag fra langtidsledighed til strukturel ledighed i DK på ca. 0,26.

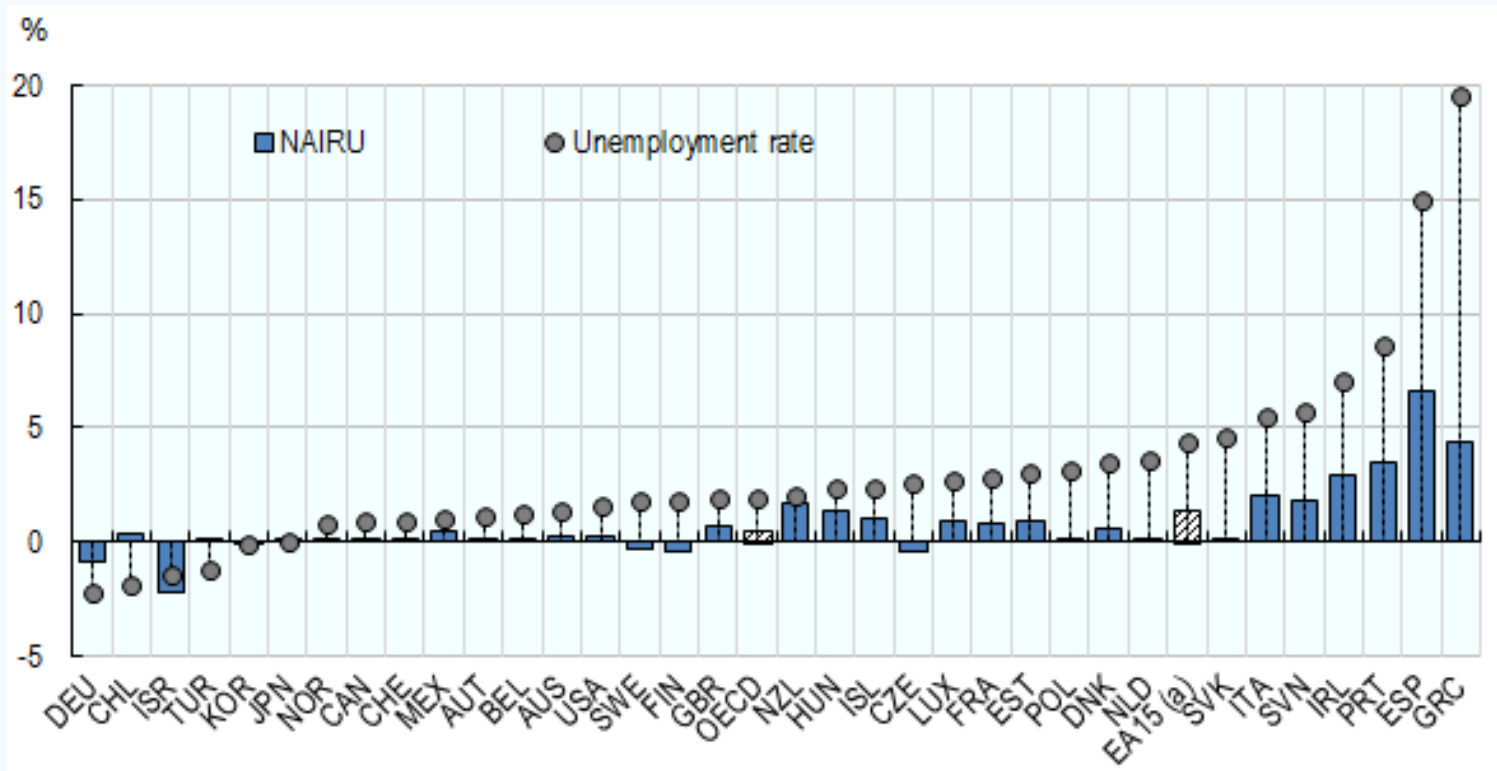
Tabel c

Estimationsresultater for strukturel ledighed og langtidsledighed

Forklaret variabel: strukturel ledighed (kvartalsdata).

	Koefficient	t-værdi
Strukturel ledighed [-4]	0,61	10,0
Langtidsledighed	0,37	6,1
Langtidsledighed [-4]	-0,27	-3,9
Konstant	2,07	5,4
Trend	-0,0138	-3,2
Lang sigt:		
Langtidsledighed	0,26	1,8
Konstant	5,34	8,1
Trend	-0,0355	-3,6

Den strukturelle ledighed er vokset flere steder

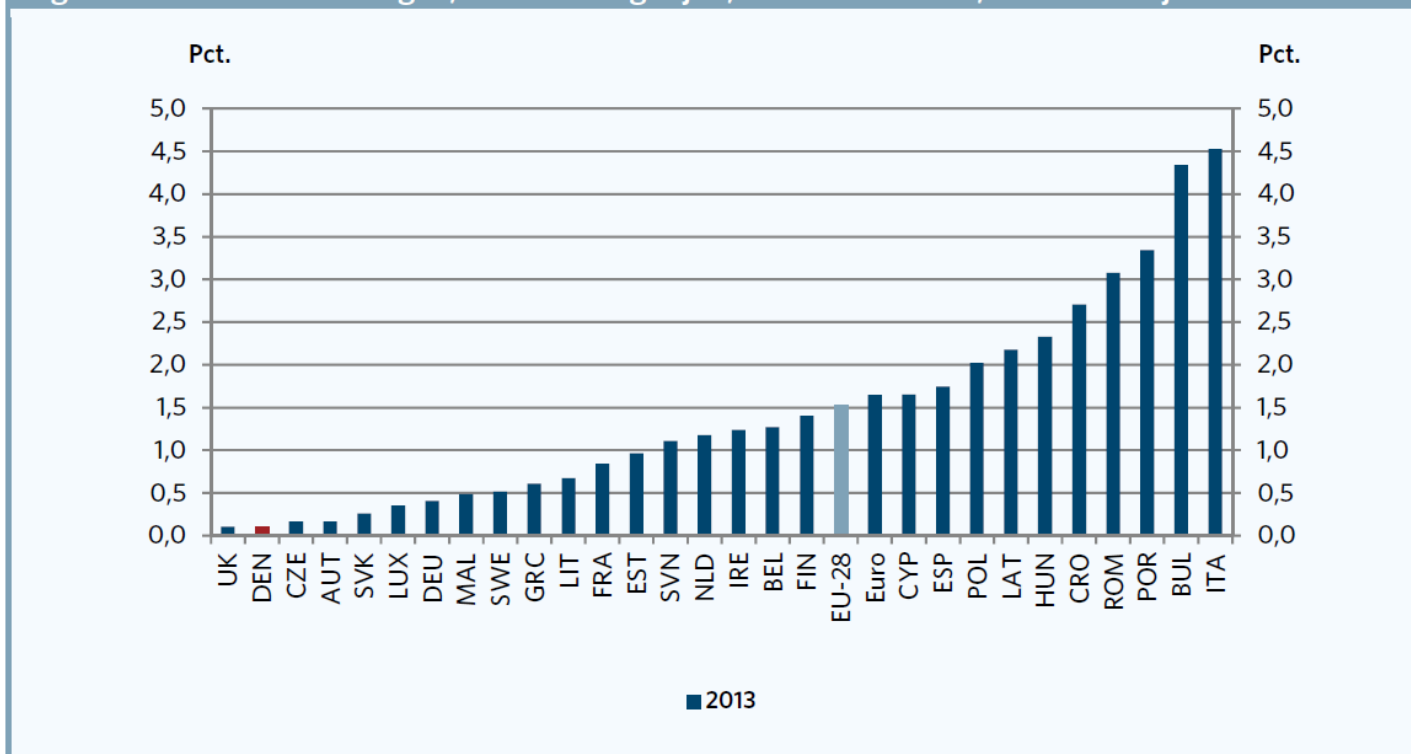
- Medfører lavere vækstpotentiale

Flere modløse arbejdsløse mindsker arbejdsstyrken

-Samlet søger 5 mio. EU-borgere ikke efter arbejde, primært fordi de ikke tror de kan få et arbejde. Stigning på 1½ mio. personer.

-Hvis de ikke kommer ind i arbejdsstyrken kan det hæmme væksten

Figur 4. Andel af befolkningen, som ikke søger job, fordi de ikke tror, de kan få et job

Anm.: Der ses på antallet af personer, som står uden for arbejdsmarkedet og ikke søger efter job og som hovedårsag til deres manglende jobsøgning har angivet, at de ikke tror, at de kan finde et arbejde. Andelen er målt i forhold til befolkningen mellem 15 og 64 år.

Kilde: AE på baggrund af Eurostat.

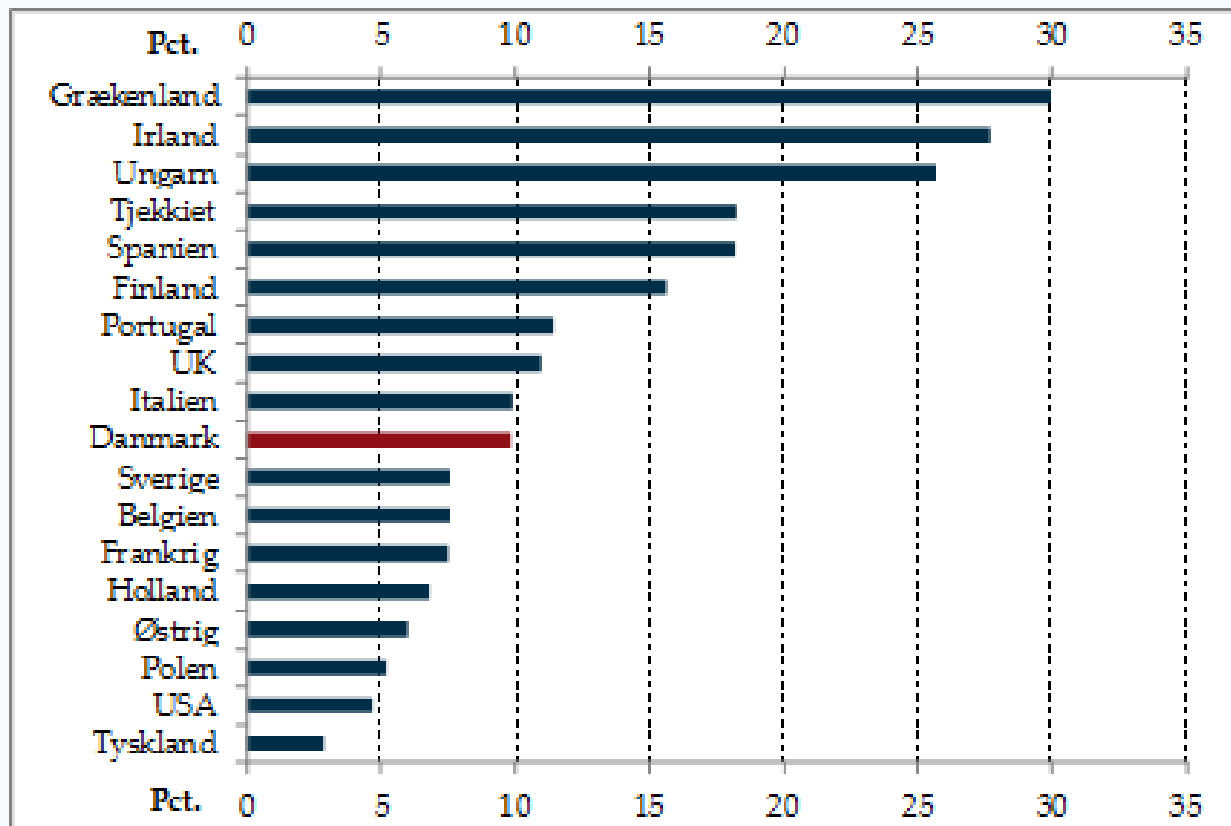
Men også lavere vækstpotentiale fra kapitalapparatet

- **Reparation og vedligeholdelse:** Virksomhederne investerer kun i kapital i form af reparation og vedligeholdelse. Det reducerer kapitalopbygningen i økonomien. Samtidig er kapitalapparatet ikke længere tidssvarende, da det ikke indeholder den nyeste teknologi.
- **Strammere kreditvilkår:** Øger kapitalomkostningerne, hvilket reducerer mængden af investeringer.
- **Kapitaldestruktion:** Eksisterende kapitalapparat bliver forældet og værdiløst som følge af virksomheder, der går konkurs, og brancher, der bliver kraftig reduceret under krisen. Det gælder fx for erhvervsejendomme og særlige industrimaskiner.

..og måske også fra produktiviteten

- **Færre små og mellemstore virksomheder:** Strammere kreditvilkår og mindre risikovillighed kan være med til at reducere antallet af nystartede virksomheder med stor innovationskraft og lovende vækstudsigter.
- **Mindre innovation samt forskning og udvikling:** Virksomhederne har større fokus på bundlinjen og skærer ned på innovative aktiviteter og investeringer i forskning og udvikling.
- **Fald i "Learning by doing":** Fald i "menneskelig kapital", det vil sige den viden og erfaring, som den samlede arbejdsstyrke er i besiddelse af, og som er erhvervet gennem uddannelse og træning. Der bliver mindre læring på arbejdspladsen, når den samlede arbejdsmængde falder.

Vækstpotentialiet er faldet i mange lande

Velstandsudbyttet af reformer, som øger arbejdsstyrken kan blive mindre end ventet!

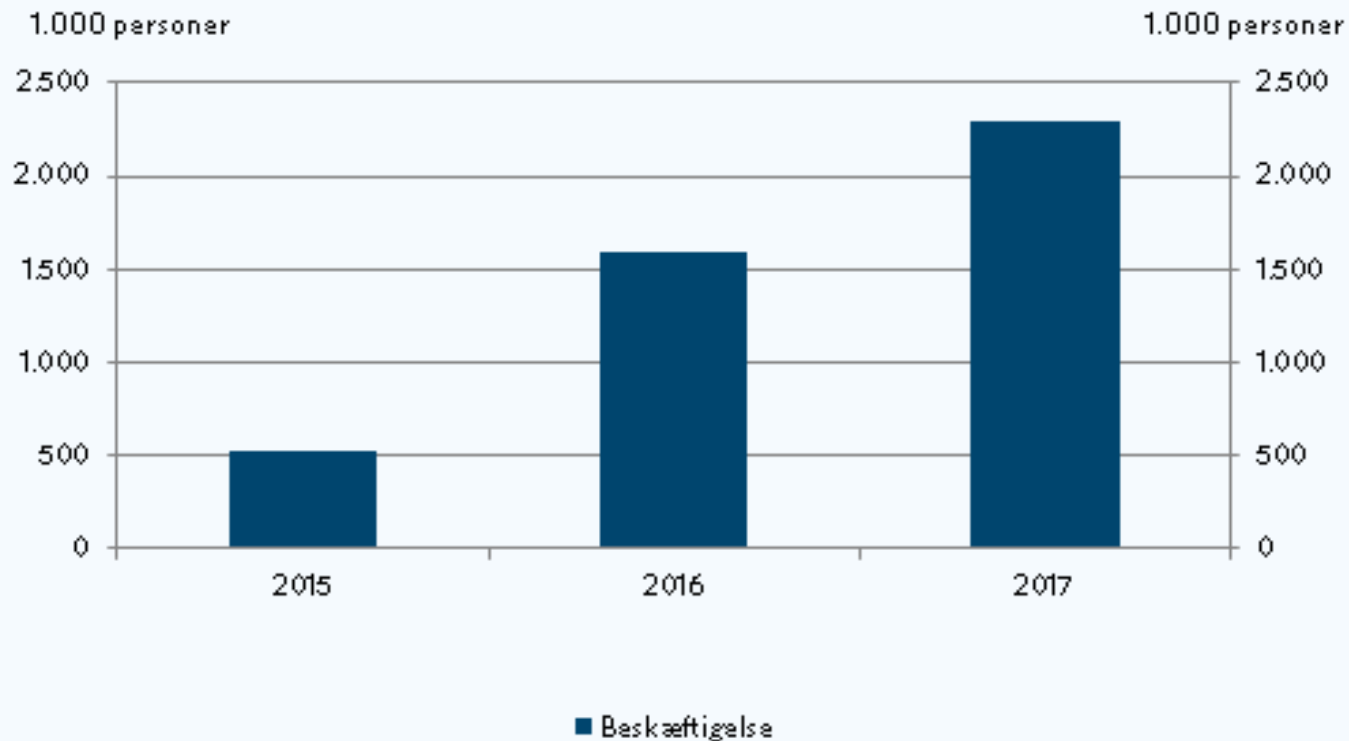
Hvad skal EU gøre?

Mere fokus på jobskabelse på den korte bane - Brug for mere fleksibilitet ift. konvergenskrav og finanspagten

Eksempel:

- Tyskland stimulerer svarende til $\frac{1}{2}$ pct. af BNP i 2015 og 1 pct. af BNP i 2016 og 2017 ift. planlagt.
- Resten øger deres investeringer med $\frac{1}{4}$ pct. af BNP i 2015 og $\frac{1}{2}$ pct. af BNP i 2016 og 2017 ift. planlagt.
- Det betyder, at hvis et land skal stramme med 1 pct. af BNP hvert år, bliver stramningen reduceret til $\frac{3}{4}$ pct. af BNP i 2015 og $\frac{1}{2}$ pct. af BNP i 2016 og 2017.

Det løfter beskæftigelsen med 2,3 mio. job i 2017

Fokus på uddannelse

- Virksomheder har behov for mere specialiseret arbejdskraft
- Hvis uddannelsesniveuet ikke holder trit med behovet risikerer vi ubalancer på arbejdsmarkedet, hvor der underliggende er mangel på veluddannet arbejdskraft og overskud af ufaglært arbejdskraft
- Konsekvens: Ufaglærte må acceptere lavere lønstigninger.
- Større ulighed, lavere vækst og velstand

Der er i mange lande behov for reformer, som øger fleksibiliteten af arbejdsmarkedet

- kræver god forsikring mod ledighed!

Høj grad af jobbeskyttelse øger graden af persistens i ledigheden
 $(u = \rho u(-1) + \alpha)$

